

УДК 327.5

DOI: 10.21564/2663-5704.49.227036

Шекета Мар'яна Миколаївна, аспірантка кафедри міжнародних відносин,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ, Україна
e-mail: maryanasheketa@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-6741-6057

«ЗЕЛЕНА КНИГА» ІРЛАНДСЬКОЇ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ АРМІЇ: ПОЛІТИКО-ЕКОНОМІЧНІ ЦІЛІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Розглянуто зміст програмних цілей Ірландської республіканської армії, що викладені в збірнику документів під умовною назвою «Зелена книга». Проаналізовано діяльність організації через призму її політико-економічних постулатів та ідеології, що мала значний вплив на суспільний розвиток народу Північної Ірландії. Обґрунтовано залежність ІРА від її «статутного документа», який має на меті надати добровольцю теоретичні та практичні знання повстанської боротьби.

Ключові слова: Ірландська республіканська армія, «Зелена книга», самовизначення, сепаратизм, націоналізм.

Постановка проблеми. Національно-визвольні рухи завжди вважались прогресивним рушієм внутрішньої політики держав і міжнародних відносин у цілому. Як правило, вони є реакцією на правову, політичну, економічну чи культурну несправедливість з боку держави, в якій зароджуються. Представники руху всіма силами намагаються відстояти свої права на власну ідентичність, а деколи й на самостійність та самовизначення.

«Зелена книга» Ірландської республіканської партії – це умовна назва офіційних протоколів Ірландської республіканської армії, що в певний період часу стали відкритими для суспільства. Ці документи дозволяють нам краще зрозуміти політичні та економічні цілі ІРА, структуру організації, тактику діяльності, а також моральний стан та ідеологію добровольців. Оприлюднення цих джерел є досить важливою умовою для їх наукового дослідження задля покращення заходів попередження сепаратистського тероризму та партизанської боротьби, які у ХХІ ст., на жаль, набувають нових сенсів та можливостей реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на досить великий інтерес до дослідження національно-визвольних чи сепаратистських рухів та їх ідеологічної основи, досі немає однозначного пояснення умов зародження

сепаратизму та значно поширення в суспільстві ідей самовизначення певного етносу. Загрозу ескалації конфлікту в Північній Ірландії досліджено у працях Л. Александрович [1], К. Вітман [2], І. Погорелової [3], К. Протасової та О. Шкварило [4]. Серед вітчизняних дослідників, які вивчали перспективи розвитку конфлікту в Ірландії на тлі загострення сучасних європейських проблем: Д. Яблонська [5] і Ю. Ковтун [6]. Чимало наукових досліджень на тему діяльності Ірландської республіканської армії висвітлено у зарубіжних працях таких авторів, як Дж. Дінглі [7], С. Деркінс [8], Дж. Хорган та М. Тейлор [9], Х. Мак-Колліон [10], Л. О'Рурк [11], К. Рекавек [12], Т. Шанахан [13], Н. Соутен [14] та ін. Прийнято брати до уваги досить поверхове розуміння основної мети та причин боротьби окремих визвольних рухів, що часом перетворюються у збройні формування на кшталт ІРА. Унаслідок цього поза увагою дослідників залишаються програмні документи та статuti різноманітних сепаратистських організацій, що дозволяють нам краще проаналізувати основні принципи та мету їх діяльності.

Мета статті – проаналізувати зміст програмних документів ІРА, які умовно називаються «Зеленою книгою», особливості ідеологічних засад та практичних методів функціонування Республіканської армії.

Виклад основного матеріалу. Витоки сепаратизму в Ірландії беруть свій початок ще у XII ст., коли у 1172 р. англійський король Генріх II завоював Ірландію. У XIV ст. Арт Ог Мак Мурхада Каомханах за часів свого правління Лейнстером (схід Ірландії) проводив досить вдалу партизанську війну й унаслідок цього змусив Річарда II Англійського (1367–1400) до військово-політичного компромісу із ним. У XVII ст. після багаторічних конфліктів, трьох невдалих повстань ірландців проти Корони більшість ірландців залишилися безправними католиками, які мали підкорятися протестантським поселенцям з Англії та Шотландії і політичному контролю з боку Англії. У кінці XVIII ст. натхненна Американською та Французькою революціями республіканська ідеологія прийшла до Ірландії у формі руху Об'єднаних Ірландців. Повстання в 1798 р., підтримане Францією, не вдалося, але також призвело до значних змін. Парламент Ірландії в Дубліні, доступний лише для протестантів, був розширений. Акт про союз, що набрав чинності 1 січня 1801 р., став початком створення Сполученого Королівства Англії, Ірландії, Шотландії та Уельсу.

У період XV–XX ст. національний рух на ірландській території жеврів, постійно отримуючи все нові й нові приводи для своєї кульмінації в певний момент часу. Такою кульмінацією націоналізму стала партизанська війна в 1916 р., коли суспільний рух ірландського народу проти Британії набув неймовірних масштабів. Саме в цей період свою діяльність активізує й Ірландська

республіканська армія (ІРА), що перетворює місцевий націоналізм у політично виражену боротьбу із чіткими рисами сепаратизму, а надалі й тероризму під егідою ІРА [15, с. 181–195]. Британська монархія дуже довго намагалася припинити діяльність організації, але їй не вдалося це зробити через міцну систему і тактику боротьби партизанів ІРА.

У 1919 р. борець за свободу Майкл Коллінз сформував ІРА як партизанську групу для боротьби з англійцями. У 1921 р. після трьох років кровопролиття британці відчували, що більше не хочуть тримати під контролем Ірландію, і погодились на договір. Договір дозволяв створити Ірландську вільну державу, яка мала б власну армію та поліцію, але вона все одно залишалася б частиною Сполученого Королівства, подібно до Канади та Австралії. Крім того, шість графств Ольстеру, що входять до Північної Ірландії, залишаться повністю частиною Великої Британії. Причиною такого рішення було те, що більшість населення в шести графствах – в основному протестанти, як і британці, а повстанські групи республіканців – є католиками.

«Мала нація, що бореться за свободу, може сподіватися на перемогу над агресором або окупантом лише за допомогою партизанської війни. Перевагу ворога у людській силі, ресурсах, матеріалах і в усьому іншому, що потрібно для успішного ведення війни, можна здолати лише правильним застосуванням партизанських методів», – вказано в одному з документів республіканського руху [16, с. 18]. Ці принципи викладено у збірнику під назвою «Зелена книга» [17], що має досить вагоме значення у розумінні ідеологічних пріоритетів добровольців ІРА. Загалом так звана «Зелена книга» складалася з трьох основних частин, які сукупно становили окремий збірник документів, що протягом десятиліть був схованим від очей громадськості і лише після офіційного припинення діяльності ІРА опубліковано його основні постулати.

Найбільше інформації ми можемо отримати з першої частини, про яку зараз існує чимало відомостей. Її автором став Генеральний штаб ІРА. Написання документів тривало протягом 1922–1969 рр. Офіційна назва першої збірки: «Примітки щодо партизанської війни: Довідник для волонтерів Ірландської республіканської партії». У цих документах сконцентровано увагу на стратегії та тактиці діяльності, а також на системі організації структурних підрозділів. Про політичні цілі організації йдеться частково і лише разом із поясненням стратегічно-технічних методів. Друга та третя частини описують політико-економічні та морально-психологічні аспекти діяльності організації. Саме ці розділи становлять найбільший інтерес для досліджень, адже в них розкрито важливий мотив її діяльності та причини сепаратистських цілей. Доступною для громадськості «Зелена книга» стала лише у 1977 р. із арештом начальника Генерального штабу Тимчасової ІРА Шеймуса Твомі.

Багато дослідників історії ІРА вважають, що існують й інші частини цієї збірки, проте на даний момент ніякої інформації про них немає.

ІРА була частиною набагато ширшого явища під назвою «воєнний волюнтаризм», який охопив Ірландію між 1912 і 1922 рр. Повстанцями ІРА були представники різноманітних суспільних станів: самовіддані патріоти, нігілістичні фанатики та бандити. Революція, з одного боку, була представлена як національне пробудження, а з другого – як кримінальна анархія. Тим не менше, чимало припущень про соціальну структуру повстанського руху, таких як гендер, клас, релігія, етнос, політичні погляди та мотиви учасників, і те, як вони змінювалися протягом часу, й досі залишаються неперевіреними [18, р. 208]. Досить довго існувала думка, що республіканська армія – це законна урядова інституція Ірландської Республіки, яка діє у правовому полі та має абсолютне моральне право видавати накази. Під час Ірландської війни за незалежність у 1919–1921 рр. ІРА під керівництвом М. Коллінза застосовувала партизанську тактику, включаючи засідки, рейди та диверсії, щоб змусити британський уряд вести переговори [19].

У другій та третій частинах посібника зазначається, що найважливішою для кожного члена організації є безпека. Заборонялося у публічних місцях говорити кому-небудь, що ти учасник ІРА (навіть близьким родичам і друзям), висловлювати будь-які військово-політичні погляди та думки, брати участь у жодних масових акціях непокори та громадських обговореннях. Більше того, в офіційних документах містилася згадка й про недоречність вживання алкоголю волонтерами ІРА: «застерігаємо всіх добровольців, що балачки на п'яну голову – це найсерйозніша небезпека, що стоїть перед будь-якою організацією, а для військової організації це – самогубство» [16, с. 56]. Під час вступу до організації майбутній рекрут приймав присягу щодо повного підкорення наказам вищого керівництва ІРА, обіцяв тотальну відданість ідеям організації та розуміння того, що волонтера будь-якої миті може бути ув'язнено та піддано тортурам. Крім того, рекрут має чітко усвідомлювати власні політичні мотиви та чітко їх озвучити при вступі до лав ІРА [17]. При вербуванні добровольців ІРА визнала, що найуспішніші члени підпілля мали певні характеристики: вони були розумними, надійними і здатними повністю віддатися справі. Ці характеристики гарантували, що волонтери постійно виконуватимуть досить складні накази командування, незалежно від власної позиції і незважаючи на будь-які особисті проблеми. Деякі якості можуть дискваліфікувати людину як кандидата: серед них були емоційність, сенсаційність та авантюризм [20].

Професор Едмун Кертіс, досліджуючи історію Ірландії, писав, що «вона була першою нацією на північ від Альп, що створила цілий літературний

канон своєю власною мовою». Він називає ірландців людьми, «чия цивілізація була яскравим світлом для всієї Європи» [16, с. 76]. Саме таке твердження й лягло в основу ідеології ІРА, що виступала проти «економічної експлуатації» ірландського населення. Протягом 800 років шість графств Ірландії потрапили під безпосередній контроль Великої Британії, що спричинило її економічне та культурне домінування в регіоні. Починаючи з 1958 р. Ірландія змушена нехтувати можливістю розвинути власну економіку і дозволяє закордонним мультинаціональним компаніям створювати робочі місця та використовувати їх у власних цілях [17]. У 1970-х рр. Велика Британія стає членом ЄЕС і це стає серйозною причиною радикалізації дій ІРА. Республіканський рух не підтримував жодних політико-економічних блоків ані на Заході, ані на Сході, тобто був проти таких військових організацій, як НАТО та Варшавський договір. ІРА заявляє, що виступає в інтересах й інших пригноблених націй Європи, а також нейтральних неприєднаних народів «третього світу» [16, с. 67]. Таким чином, робимо висновок, що ІРА була частиною популярного на той час Руху неприєднання і досить чітко підтримувала його ідеї. З часу свого заснування 1916 р. ІРА демонструвала опір будь-яким імперіалістичним силам та відкрито протидіяла їм.

За «Зеленою книгою» ІРА моральна позиція організації, її право вступати у війну базується: на праві на опір іноземній агресії; на праві на повстання проти тиранії та гніту; на прямому лінійному наступництві після Тимчасового уряду 1916 р., першого – 1919 р. і другого – 1921 р. скликань [17]. ІРА оголошує несправедливим те, що окремих індивідів не може впливати на політику власної держави, змушений терпіти безробіття та бідність, відсутність соціальних гарантій, експлуатацію природних та трудових ресурсів, руйнування самобутньої культури та мови, а також, що найбільш важливо, втрату самостійності у вирішенні власної долі [21].

Зважаючи на всі вище перелічені проблеми, ІРА публікує власну ідеологічну доктрину. Організація обіцяє утвердити демократично-соціальну державу. Урядова система має дозволити кожному індивіду змогу брати участь у прийнятті важливих рішень: шляхом децентралізації політичної влади до рівня найменших дієвих громадських організацій, де буде та політична влада, яка діє виключно в інтересах власного народу. За офіційними даними, в складі ІРА було близько 100 000 добровольців, які були записані в лави організації після кризи 1918 р. Однак лише близько 15 000 з них брали участь у партизанській війні. У 1919 р. Джеймс Коллінз, директор з питань розвідки ІРА, організував «Загін» («Squad») – спеціальний підрозділ, що базувався в Дубліні, брав участь у розвідувальній діяльності. Неофіційно цей «Загін» часто називали «Дванадцятьма апостолами» («Twelve Apostles») [22].

ІРА запроваджувала соціальну та економічну політику викорінення соціального імперіалізму шляхом повернення у власність народу Ірландії багатств його країни через систему кооперативізму, робітничої власності і завдяки контролю над індустрією, сільським господарством і рибальством. У сфері культури ІРА сподівалася відновити гаельську мову, яка стане основою нової Ірландської соціалістичної держави як бастіону проти імперіалізму. У сфері зовнішньої політики ІРА прагнула укладати міцні альянси з іншими пригнобленими націями та колишніми колоніями, які виступають проти будь-яких військових блоків [16, с. 80–81]. Таким чином, ІРА з волонтерської організації перетворюється на революційний сепаратистський рух, що прагне утворення самостійної соціально-правової держави з власною міжнародною, економічною та культурною політикою.

Третя частина збірника «Зелена книга» присвячена практичній діяльності ІРА та містить поради її членам у разі арешту та військового суду. Усі волонтери організації так чи інакше мали розуміти, що тюремне ув'язнення – частина їх революційного шляху, який змушений пройти кожен член. «Зелена книга» дає рекрутові чіткий перелік дій у разі його затримання:

1. «Найважливіше, що потрібно тримати в голові під час арешту, – це те, що ви волонтер революційної армії, що вас спіймали ворожі сили, що ваша справа справедлива, що правда за вами, а не за ворогом, і що вас спіткало те, що чекає на кожного солдата, а в тому, що вас схопили, немає нічого ганебного».

2. «Ви мусите тримати у голові, що з вами поводяться так, щоб вас зламати і витягти всю інформацію, яку тільки можете мати щодо організації, до якої належите».

3. «Вони намагатимуться вас залякати вже самою своєю кількістю і брутальністю. І якщо волонтер почуватиметься розчарованим, то ступить на перший небезпечний поріг, бо поліція гратиме на цьому розчаруванні на шкоду добровольцеві і задля просування власних цілей. Кожен волонтер мусить підготуватися до того, що може бути арештованим, і коли його арештують, то повинен бути готовий до найгіршого» [17].

Такі настанови всім членам ІРА мали на меті мінімізувати витік внутрішньої інформації з лав повстанців та налаштувати рекрута на те, що він має бути готовим до арешту, але ні в якому разі не боятися цього і продовжувати революційну діяльність. Описано також, яким тортурам піддаватимуться арештанти у разі затримання: фізичним і психологічним. Тож, ми можемо зробити висновок, що ІРА приймала людей, які були психологічно стійкими, здатними протистояти тиску, погрозам і тими, хто заради морального обов'язку перед власною державою зберігатиме ідеологію ІРА за будь-яких умов.

Найкращий засіб під час допиту, що описаний у збірнику, має назву: «Не говорити нічого!». Про це навіть заявляє листівка, що була розміщена на титульній сторінці другої частини «Зеленої книги». Там пишеться: «Пусті балачки коштують життя. У таксі, по телефону, в клубах та в барах, на футбольних матчах, вдома із друзями – будь-де! Щоб ти не говорив – не говори нічого!» [23]. Цей заклик розкриває основний спосіб життєдіяльності та мотиви будь-якого члена ІРА. Якщо людина ставала членом організації, то вона зобов'язувалася оберегти спільні таємниці та під жодним приводом не розкривати їх.

Республіканська ідеологія по суті створювала «ідеального» солдата, що готовий боротися за власну свободу та державу аж до самої смерті. У той момент, коли рекрут потрапляє до в'язниці, важливим для нього залишалося зберегти спокій, непохитність та в жодному випадку не видавати секретної інформації, бо це загрожуватиме не лише тому, кого затримали, а й діяльності всієї організації республіканської армії [24]. Члену ІРА варто було терпіти такі знущання лише тиждень, адже за тогочасним законодавством утримувати людину без підозр та обвинувачення у в'язниці можна було лише сім днів [17]. «Зелена книга» детально описує військово-судову процедуру, обвинувачення підозрюваного та можливість подання апеляції проти вироку. Варто зазначити, що така фізична та моральна витримка часто відрізняє представників революційних сепаратистських рухів, які заради головної мети, власної самостійної держави готові йти на будь-який вчинок, навіть той, котрий виходить за рамки закону.

Ще одним досить цікавим фактом є те, що члену ІРА заборонялося в будь-якій формі висловлювати власні політичні думки, і навіть, більше того, приєднуватися до таких розмов на вулиці, в пабі чи вдома, бо через них повстанець міг ненароком оприлюднити свою приналежність до ІРА і це б погано скінчилося. Щодо випадку арешту волонтеру ІРА давали лише одну пораду: «Нічого не кажи, нічого не підписуй, нічого не чув, нічого не бачив!» [17]. Усі ці вказівки, що описані в «Зеленій книзі», мають вагоме значення для розуміння політичних та ідеологічних цілей повстанців республіканської армії. Досить зрозумілим стає той факт, що добровольцем ІРА могла стати людина з чіткими переконаннями, готова терпіти тортури та психологічний тиск і в жодному разі не зраджувати побратимів та «високу ідею» Ірландської держави, що не від кого не залежить.

Якщо говорити про політико-економічні цілі діяльності ІРА, варто розглянути й пропагандистські листівки та плакати, що поширювали члени організації, адже за їх допомогою також можна проаналізувати методи боротьби та цілі повстанців [25]. На одному з таких плакатів ми читаємо текст, який

чітко заявляє про головну мету ІРА та заклик до саме озброєної боротьби: «Ірландську республіканську армію не можна перемогти, тому що це народна армія, заснована пригнобленим народом, що боротиметься до тих пір, поки гонитель зазнає поразки... Коли ми підніmemo нашу зброю, британців буде вигнано з ірландських земель та ірландський демократичний режим буде встановлено у тридцяти двох країнах разом із національним урядом. Мир та справедливість прийдуть лише тоді, коли ця влада народу буде соціалістичною» [17]. Такими закликами рясніють й інші пропагандистські плакати, які поширювала ІРА. Усі вони поєднані спільним закликом до створення власної демократичної держави на засадах соціалізму.

Варто зазначити, що навіть така спільність ідей ІРА не вберегла її від ідеологічного розколу та утворення окремих інституцій в 1969 р. – Офіційну ІРА та Тимчасову ІРА [26]. Деякою мірою разом і нарізно дві структури й надалі боролися за самостійність у вирішенні своєї подальшої долі, а також використовували постулати, які спочатку були закладені в «Зеленій книзі». У 1997 р. обидві організації були розформовані, а вже у 2005 р. опубліковано офіційний наказ про припинення збройної боротьби ІРА [27]. Через декілька років світ побачила й знайдена військовослужбовцями абсолютно таємна до цього моменту «Зелена книга» ІРА, яка одразу зацікавила громадськість й стала причиною всезагального обговорення. Саме після її опублікування завершився тривалий період активної діяльності повстанців ІРА.

Висновки. Функціонування ІРА було б неможливим без ідеологічного обґрунтування та визначення способів поведінки повстанців в умовах збройного повстання. Таким статутним документом для ІРА стала «Зелена книга», яка має надзвичайно важливе значення в розумінні мети та особливостей організації республікансько-повстанського руху. Завдяки доступу до таких програмних документів ми можемо проаналізувати зміст, причини, специфіку діяльності не лише організації в цілому, а й моральні засади і психологію людини, що вступає до лав організації такого роду або національно-визвольного руху. Розглянувши зміст «Зеленої книги», досить чітким стає пояснення політико-економічної складової та психологічного стану добровольців ІРА. «Зелена книга» цінна насамперед саме тим, що пояснює моральний стан члена ІРА, розповідає про його готовність у будь-який момент віддати своє життя за вищу цінність ідей республіканського руху, пояснює також і спосіб життя такої людини в суспільному середовищі та важливість збереження таємничості організації.

Варто зазначити, що будь-який національно-визвольний рух, крім зовнішньої оболонки войовничості, має розвинену структуру, а також у першу чергу мотивацію та ідеологічні переконання добровольців і волонтерів, що завжди

стає найпотужнішою рушійною силою будь-якого визвольного руху [28, с. 185]. Вивчення та розуміння подібних документів допомагає краще розуміти природу таких повстань, зародження сепаратизму в межах певного етносу, надає можливість використовувати ці знання для попередження їх утворення завдяки розробці цілісних концепцій міжнаціонального діалогу в рамках не лише однієї держави, а й застосувати цей досвід на глобальному рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Александрович Л. Конфлікт в Північній Ірландії: загроза ескалації. *Міжнародні відносини і туризм: сучасність та ретроспектива*: зб. матеріалів Першої міжнар. наук.-практ. конф. студентів та молодих вчених / Нац. ун-т «Остроз. академія». Острог, 2013. Вип. 3. С. 4–7.
2. Вітман К. Конфлікт в Північній Ірландії як приклад деструктивного етнополітичного процесу та загроза його відновлення після Brexit. *Правове життя сучасної України*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.): у 3 т. / відп. ред. М. Р. Аракелян. Одеса: Гельветика, 2020. Т. 1. С. 203–206.
3. Погорелова І. Ірландія. *Країни світу і Україна*: енциклопедія: [в 5 т.] / ДУ «Ін-т всесвіт. історії НАН України». Т. 1: Північна Європа. Західна Європа. Південна Європа / наук. ред. 1-го т. А. Г. Бульвінський. Київ: Фенікс, 2017. С. 71–86.
4. Шкварило О., Протасова К. Етнополітичний конфлікт у Великій Британії. *Актуальні проблеми політології*: матеріали наук. конф. / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2017. С. 86–89.
5. Яблонська Д. «Ольстерська проблема» в сучасній політиці Сполученого Королівства. *Актуальні проблеми суспільно-політичних наук*: зб. матеріалів наук. конф. Вінниця, 2018. С. 217–219. URL: http://library.vspu.net/bitstream/handle/123456789/2620/Zbirnik_statei_2018-218-220.pdf (дата звернення: 22.02.2021).
6. Ковтун Ю. Перспективи розвитку конфлікту на ірландському кордоні на сучасному етапі. *Шевченківська весна*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. / Ін-т міжнар. відносин КНУ ім. Т. Шевченка. Київ, 2020. С. 28–31.
7. Combating terrorism in Northern Ireland / ed. by James Dingley. London; New York: Routledge, 2009. xi, 308 p.
8. Derkins S. The Irish Republican Army. London: The Rosen Publishing Group, Inc, 2003. 64 p.
9. Horgan J., Taylor M. The provisional Irish republican army: Command and functional structure. *Terrorism and Political Violence*. 1997. Vol. 9, Issue 3. P. 1–32. DOI: <https://doi.org/10.1080/09546559708427413>.
10. McCallion H. Undercover war: Britain's Special Forces and their battle against the IRA. London: John Blake, 2020. xi, 288 p.
11. Ó Ruairc L. Peace or pacification?: Northern Ireland after the defeat of the IRA. Winchester, UK; Washington, USA: Zero Books, 2019. xiii, 171 p.

12. Rekawek K. Irish republican terrorism and politics: a comparative study of the official and the provisional IRA. New York: Routledge, 2011. xii, 194 p.
13. Shanahan T. Provisional Irish Republican Army and the Morality of Terrorism. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2009. vii, 245 p.
14. Southern N. Policing and Combating Terrorism in Northern Ireland: The Royal Ulster Constabulary GC. Cham: Springer International Publishing, 2018. xi, 304 p.
15. Требин М. П. Тероризм в XXI веке. Минск: Харвест, 2003. 816 с.
16. Ірландська республіканська армія: стратегія і тактика: [комент. зб. док.] / за ред. Олега Фешовця. Львів: Астролябія, 2018. 159 с.
17. Irish Republican Army «Green Book». URL: <https://belfastchildis.files.wordpress.com/2017/06/ira-green-book-volume-1-2.pdf> (дата звернення: 22.02.2021).
18. Hart P. The Social Structure of the Irish Republican Army, 1916–1923. *The Historical Journal*. 1999. Vol. 42, Issue 1. P. 207–231. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0018246X98008176>.
19. Irish Republican Army. *Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/topic/Irish-Republican-Army> (дата звернення: 22.02.2021).
20. Lessons from the Irish Republican Army's Green Book. *Deep Green Resistance News Service*. 2019. 23 July. URL: <https://dgrnewsservice.org/resistance/direct-action/lessons-from-the-irish-republican-army/> (дата звернення: 22.02.2021).
21. Handbook for volunteers of the Irish republican army. Notes on guerrilla warfare. URL: https://ia800209.us.archive.org/3/items/IRA_Volunteers_Handbook_Notes_on_Guerrilla_Warfare/IRA_Volunteers_Handbook_Notes_on_Guerrilla_Warfare.pdf (дата звернення: 22.02.2021).
22. Irish Republican Party (1919–1922). *Military*. 2016. URL: [https://military.wikia.org/wiki/Irish_Republican_Army_\(1919-1922\)#IRA_campaign_and_organisation](https://military.wikia.org/wiki/Irish_Republican_Army_(1919-1922)#IRA_campaign_and_organisation) (дата звернення: 22.02.2021).
23. Loose Talk Costs Lives. URL: <https://cain.ulster.ac.uk/images/posters/ira/poster61.jpg> (дата звернення: 22.02.2021).
24. Moloney E. The Secret History of the IRA. 2nd ed. London; New York: Penguin Books, 2007. xxv, 740 p.
25. Taylor P. The Provos: The IRA and Sinn Fein. London: Bloomsbury, 1998. viii, 407 p.
26. Barry T. Guerilla Days in Ireland. Cork, Ireland: Mercier Press, 2013. 384 p.
27. McGarry P. Primates' creative ambiguity averts schism. *The Irish Times*. 2005. Feb. 28. URL: <https://www.irishtimes.com/news/primates-creative-ambiguity-averts-schism-1.418790> (дата звернення: 22.02.2021).
28. Сучасна політична лексика: енцикл. слов.-довід. / [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за наук. ред. Н. М. Хоми Львів: Новий Світ-2000, 2015. 396 с.

REFERENCES

1. Aleksandrovych, L. (2013). Konflikt v Pivnichnii Irlandii: zahroza eskalatsii [The conflict in Northern Ireland: the threat of escalation]. *Mizhnarodni vidnosyny i turyzm: suchasnist ta retrospektyva: zbirnyk materialiv Pershoi mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii studentiv ta molodykh vchenykh (Vyp. 3) – International Relations and Tourism: Present and Retrospective: Proceedings of the First International Scientific and Practical Conference of Students and Young Scientists*. Issue 3, Pp. 4–7 / Natsionalnyi universytet «Ostrozka akademiia». Ostroh [in Ukrainian].
2. Vitman, K. (2020). Konflikt v Pivnichnii Irlandiia yak pryklad destruktivnoho etnopolitychnoho protsesu ta zahroza yoho vidnovlennia pislia Brexit [The conflict in Northern Ireland as an example of a destructive ethnopolitical process and the threat of its resumption after Brexit]. *Pravove zhyttia suchasnoi Ukrainy : u 3 t. : materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Odesa, 15 trav. 2020 r.) – Legal life of modern Ukraine: in 3 volumes: materials International. scientific-practical conf. (Odessa, May 15, 2020)*, Vol. 1, Pp. 203–206 / vidp. red. M. R. Arakelian. Odesa: Helvetyka [in Ukrainian].
3. Pohorielova, I. (2017). Irlandiia [Ireland]. *Krainy svitu i Ukraina: entsyklopediia [Countries of the world and Ukraine: encyclopedia]: [v 5 t.] / DU «In-t vsesvit. istorii NAN Ukrainy»*. Vol. 1: *Pivnichna Yevropa. Zakhidna Yevropa. Pivdenna Yevropa* [Northern Europe. Western Europe. Southern Europe], Pp. 71–86 / nauk. red. 1-ho t. A. H. Bulvynskiy. Kyiv: Feniks [in Ukrainian].
4. Shkvarylo, O., & Protasova, K. (2017). Etnopolitychnyi konflikt u Velykii Brytanii [Ethnopolitical conflict in Great Britain]. *Aktualni problemy politolohii: materialy naukovo konferentsii – Current problems of political science: materials of the scientific conference*, Pp. 86–89 / Vinnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Vinnytsia [in Ukrainian].
5. Yablonska, D. (2018). «Olsterska problema» v suchasni politytsi Spoluchenoho Korolivstva [The «Ulster problem» in modern UK politics]. *Aktualni problemy suspilno-politychnykh nauk – Current problems of social and political sciences*. Vinnytsia. Pp. 217–219. Retrieved from http://library.vspu.net/bitstream/handle/123456789/2620/Zbirnik_statei_2018-218-220.pdf [in Ukrainian].
6. Kovtun, Yu. (2020). Perspektyvy rozvytku konfliktu na irlandskomu kordoni na suchasnomu etapi [Prospects for the development of the conflict on the Irish border at the present stage]. *Materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Shevchenkivska vesna» – Proceedings of the International Scientific and Practical Conference «Shevchenko Spring»*, Pp. 28–31 / Instytut mizhnarodnykh vidnosyn KNU im. T. Shevchenka. Kyiv [in Ukrainian].
7. Dingley, J. (Ed.) (2009). *Combating terrorism in Northern Ireland*. London; New York: Routledge.
8. Derkins, S. (2003). *The Irish Republican Army*. London: The Rosen Publishing Group, Inc.

9. Horgan, J., & Taylor, M. (1997). The provisional Irish republican army: Command and functional structure. *Terrorism and Political Violence*, 9(3), 1–32. DOI: <https://doi.org/10.1080/09546559708427413>.
10. McCallion, H. (2020). *Undercover war: Britain's Special Forces and their battle against the IRA*. London: John Blake.
11. Ó Ruairc, L. (2019). *Peace or pacification? : Northern Ireland after the defeat of the IRA*. Winchester, UK; Washington, USA: Zero Books.
12. Rekawek, K. (2011). *Irish republican terrorism and politics: a comparative study of the official and the provisional IRA*. New York: Routledge.
13. Shanahan, T. (2009). *Provisional Irish Republican Army and the Morality of Terrorism*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
14. Southern, N. (2018). *Policing and Combating Terrorism in Northern Ireland: The Royal Ulster Constabulary GC*. Cham: Springer International Publishing.
15. Trebin, M. P. (2003). *Terrorizm v XXI veke* [Terrorism in the 21st century]. Minsk: Harvest [in Russian].
16. Feshovets, O. (Ed.) (2018). *Irlandska respublikanska armii: stratehiia i taktyka* [The Irish Republican Army: Strategy and Tactics]: [koment. zb. dok.]. Lviv: Astroliabiia [in Ukrainian].
17. Irish Republican Army «Green Book». Retrieved from <https://belfastchildis.files.wordpress.com/2017/06/ira-green-book-volume-1-2.pdf>.
18. Hart, P. (1999). The Social Structure of the Irish Republican Army, 1916–1923. *The Historical Journal*, 42(1), 207–231. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0018246X98008176>.
19. Irish Republican Army. *Britannica*. Retrieved from <https://www.britannica.com/topic/Irish-Republican-Army>.
20. Lessons from the Irish Republican Army's Green Book (2019). *Deep Green Resistance News Service*. 23 July. Retrieved from <https://dgrnewsservice.org/resistance/direct-action/lessons-from-the-irish-republican-army/>.
21. Handbook for volunteers of the Irish republican army. Notes on guerrilla warfare. Retrieved from https://ia800209.us.archive.org/3/items/IRA_Volunteers_Handbook_Notes_on_Guerrilla_Warfare/IRA_Volunteers_Handbook_Notes_on_Guerrilla_Warfare.pdf.
22. Irish Republican Party (1919–1922). *Military*. 2016. Retrieved from [https://military.wikia.org/wiki/Irish_Republican_Army_\(1919–1922\)#IRA_campaign_and_organisation](https://military.wikia.org/wiki/Irish_Republican_Army_(1919–1922)#IRA_campaign_and_organisation).
23. Loose Talk Costs Lives. Retrieved from <https://cain.ulster.ac.uk/images/posters/ira/poster61.jpg>.
24. Moloney, E. (2007). *The Secret History of the IRA*. 2nd ed. London; New York: Penguin Books.
25. Taylor, P. (1998). *The Provos: The IRA and Sinn Fein*. London: Bloomsbury.
26. Barry, T. (2013). *Guerilla Days in Ireland*. Cork, Ireland: Mercier Press.
27. McGarry, P. (2005). Primates' creative ambiguity averts schism. *The Irish Times*, Feb. 28. Retrieved from <https://www.irishtimes.com/news/primates-creative-ambiguity-averts-schism-1.418790>.

28. Khoma, N. M. (Ed.) (2015). *Suchasna politychna leksyka: entsykloped. slovnyk-dovidnyk* [Modern political vocabulary: encyclopedic dictionary-reference book] / [I. Ya. Vdovychyn, L. Ya. Uhryn, H. V. Shypunov ta in.]. Lviv: «Novyi Svit-2000» [in Ukrainian].

Шекета Марьяна Николаевна, аспирантка кафедры международных отношений, Прикарпатский национальный университет имени Василя Стефаника, г. Ивано-Франковск, Украина

«ЗЕЛЕНАЯ КНИГА» ИРЛАНДСКОЙ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ АРМИИ: ПОЛИТИКО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ЦЕЛИ ОРГАНИЗАЦИИ

Рассмотрено содержание программных целей Ирландской республиканской партии, изложенных в сборнике документов под условным названием «Зеленая книга». Проанализирована деятельность организации через призму ее политико-экономических постулатов и идеологии, имеющая значительное влияние на общественное развитие народа Северной Ирландии. Обоснована зависимость ИРА от ее «уставного документа», цель которого – предоставить добровольцу теоретические и практические знания повстанческой борьбы.

Ключевые слова: Ирландская республиканская армия, «Зеленая книга», самоопределение, сепаратизм, национализм.

Sheketa Mariana Mykolaivna, Postgraduate Student of the Department of International Relations, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine

THE IRISH REPUBLICAN ARMY'S «GREEN BOOK»: POLITICAL AND ECONOMIC GOALS OF THE ORGANIZATION

Problem setting. *National liberation movements have always occupied an important place in international relations and domestic politics. As a rule, they are a reaction to legal, political, economic or cultural injustice on the part of the state in which they originate. Representatives of the movement are trying hard to defend their rights to their own identity, and sometimes to independence and self-determination. The «Green Book» of the Irish Republican Party is the conditional name of the official protocols of the Irish Republican Army, which at some point in time became open to the public. These documents allow us to better understand the political and economic goals of the IRA, the structure of the organization, tactics, as well as the morale and ideology of volunteers. The publication of these sources is a very important factor for their further study in order to improve measures*

to prevent separatist terrorism and guerrilla warfare, which in the XXI century are gaining new meanings and opportunities for implementation.

Recent research and publications analysis. Despite the great interest in the study of national liberation or separatist movements and their ideological basis, there is still no unambiguous explanation of the conditions for the emergence of separatism and the significant spread in society of ideas of self-determination of a particular ethnic group. It is customary to take into account a rather superficial understanding of the main purpose and reasons for the struggle of individual liberation movements, which sometimes turn into armed formations such as the IRA. As a result, researchers ignore the program documents and statutes of various separatist organizations, which allow us to better analyze the basic principles and purpose of their activities.

Paper objective. The purpose of the article – is to consider the content of IRA program documents, which are conventionally called the «Green Book», the features of ideological principles and practical methods of functioning of the republican army.

Paper main body. The origins of separatism in Ireland date back to the 12th century under the leadership of Art Og McMorow Caven, who as King of Leinster (Eastern Ireland) waged a very successful guerrilla war. the culmination of nationalism was the guerrilla war in 1916, when the social movement of the Irish people against Britain reached incredible proportions. It was during this period that the Irish Republican Army (IRA) intensified its activities, transforming local nationalism into a politically motivated struggle against the clear features of separatism and later terrorism under the auspices of the IRA. The British Crown tried for a long time to stop the organization, but it failed to do so due to the strong system and tactics of the IRA guerrilla struggle.

The Green book consisted of three main parts, which together constituted a separate collection of documents that had been hidden from the public for decades and only after the official cessation of the IRA's publication were published its basic tenets. the arrest of the Chief of the General Staff of the Provisional IRA, Seamus Twomi. Many researchers of the history of the Irish Republican Army believe that there are other parts of this collection, but at the moment there is no information about them.

Upon joining the organization, the future recruit took an oath of allegiance to the IRA's top management, promising total commitment to the organization's ideas and understanding that a volunteer could be imprisoned and tortured at any time. In addition, the recruit must be clearly aware of his or her own political motives and articulate them clearly when joining the IRA. The republican movement did not support any political and economic blocs in either the West or the East, that is, against military organizations such as NATO and the Warsaw Pact.

The IRA declares that it is in the interests of other oppressed nations of Europe, as well as neutral non-aligned peoples of the Third World. and labor resources, the destruction of original culture and language, and, most importantly, the loss of independence in deciding their own destiny. Republican ideology, in fact, created the ideal soldier who is ready to fight for their freedom and the state until death. At the moment when the recruit was imprisoned, it remained important for him to remain calm, steadfast and in no case to release secret information, because it would threaten not only the detainee, but also the activities of the entire organization of the Republican Army.

All these guidelines, described in the Green book, are important for understanding the political and ideological goals of the Republican insurgents. It is quite clear that an IRA volunteer could be a person with clear convictions, ready to endure torture and psychological pressure and in no way betray his brothers and the «high idea» of the Irish state, which does not depend on anyone.

Conclusions of the research. *The functioning of the IRA is impossible without its ideological justification and the behavior of the insurgents in an armed uprising. Such a statutory document for the IRA was the «Green Book», which is extremely important in understanding the purpose and features of the organization of the republican-insurgent movement. Thanks to access to such program documents, we can analyze the content, reasons, features of not only the organization as a whole, but also the moral aspect and psychology of a person joining the ranks of such an organization or national liberation movement. Considering the content of the «Green Book», the explanation of the political and economic component and the psychological state of IRA volunteers becomes quite clear.*

The «Green Book» is valuable primarily because it explains the morale of an IRA member, tells about his willingness to give his life at any time for the highest value of the ideas of the republican movement, also explains the way of life of such a person in society and the importance of the mystery of the organization. It should be noted that any national liberation movement, except for the outer shell of militancy, has a developed structure, as well as, above all, the motivation and ideological beliefs of volunteers, which always becomes the most powerful driving force of any liberation movement. Studying and understanding such documents helps us to better understand the nature of such uprisings, the emergence of separatism within a particular ethnic group and allows us to use this knowledge to prevent their formation by developing holistic concepts of interethnic dialogue within a single state, but also apply this experience globally.

Keywords: *Irish Republican Army, The «Green Book », self-determination, separatism, nationalism.*

